Länsstyrelserna

Killar, män och maskulinitet

Killar och män står för majoriteten av våldet i vårt samhälle. De utövar våld mot varandra, blir offer för våld från varandra och utsätter även tjejer och kvinnor för våld. Våldet är både ett samhälls- och individproblem. Vilken koppling finns mellan maskulinitet, normer och våld? Hur är det att vara kille i en hederskontext? Hur kan vi förändra normerna? Vad ligger bakom vilka normer som styr män i allmänhet och killar i hederskultur i synnerhet.

Luleå den 3 november 2010
Dokumentation av Åsa Petersen

Inledning

Doris Thornlund och Gerhard Holmgren

”Vi behöver tidigare insatser för att stoppa mäns våld mot kvinnor. Vem bär ansvar för våldet och hur kan vi arbeta förebyggande för att nå resultat?”

Med de orden öppnade Doris Thornlund, särskild sakkunnig i jämställdhet på Länsstyrelsen i Norrbotten, konferensen ”Killar, män och maskulinitet”.

– Förut har vi mest haft fokus på kvinnors prestationer för att stoppa mäns våld mot kvinnor. Vi har inte ställt samma krav på männen. Nu börjar vi arbetet med att fokusera på de manliga normer som kan leda till våld mot kvinnor och barn, säger Thornlund.

Länsstyrelserna i Jönköping, Kronoberg, Norrbotten, Örebro och Östergötland, i samarbete med Ungdomsstyrelsen, anordnar denna konferens på fem platser i landet.

– Här i Luleå har vi haft kö till seminariet. Alla som ville kunde inte få plats, säger Thornlund.

Gerhard Holmgren, handläggare på Ungdomsstyrelsen, berättar om myndighetens treåriga utbildningssatsning för att förebygga mäns våld mot unga kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck.

– Vi märkte snart att det behövdes en diskussion om manlighetsnormen: Vad är det i konstruktionen av maskuliniteten som gör att män slår kvinnor? Det saknades även dokumentation av olika metoder att arbeta förebyggande med unga mäns våld mot kvinnor, säger Holmgren.

Resultatet blev skriften ”Prata bort mansvåld”*. En kartläggning av verksamheter som med olika metoder arbetar genus- och normkritiskt kring unga män, manlighet och våld.

– Man måste förbereda sig ordentligt när man ska förebygga mäns våld mot kvinnor. Det gäller att välja metod noga, att inte bara kuta på, säger Holmgren.

*Skriften ”Att prata bort mansvåld” presenteras mer ingående längre fram i dokumentationen.

Diskussion om konstruktionen av maskulinitet

Peter Söderström och Magnus Sjögren

Psykologen Magnus Sjögren och sociologen Peter Söderström inleder sitt föredrag på konferensen "Killar, män och maskulinitet" med att tacka.

- Vi vill börja med ett tack. Till kvinnorna som visat vägen i kampen mot mäns våld mot kvinnor. Till alla som drabbats av våld och fortsätter gå och stå för livet. Till alla som arbetar för förändring och mansvar – alltså mäns ansvar för våld.

Peter Söderström berättar om sin personliga upplevelse av mansvåld. Han växte upp i spänningen mellan en pappa som sa "Ungjävlarna ska ha stryk!" och en mamma som sa "Nej". Peter var väldigt rädd för sin pappa: Är blodpuddingen nog stekt för att han inte ska välta köksbordet i dag?

– Jag vill inte att andra barn ska växa upp i samma rädsla. Därför är mäns våld en personlig fråga för mig. Jag måste självreflektera. Vem är jag? Vad vill jag? Annars hade jag kunnat upprepa pappas mönster, säger Peter.

Hockey betraktas som en maskulin sport. Peters pappa var en framgångsrik hockeyspelare och ville att Peter och hans bror också skulle bli det. När de var 6-7 år och föll på hockeyrinken sa pappan: "Känn inte efter, res er upp och kör på. In i sargen!"

– Jag förstod först inte vad han menade, det gjorde ju så ont. Men sedan förstod jag att huvudsaken för pappa var att man inte *visade* att det gjorde ont. Då gick det lite bättre. Men jag orkade inte längre än upp i junioråldern, säger Peter.

Magnus tar exempel från sitt eget liv för att illustrera hur pojkar fostras in i maskuliniteten. När Magnus växte upp var det självklart att pojkar skulle spela fotboll. Han tyckte aldrig om det. Magnus hade hört att man kunde få feber om man åt en tub tandkräm, så han gjorde det för att slippa fotbollsträningen.

– Ändå fortsatte jag spela fotboll ända upp i åttonde klass. Bara för att man skulle.

Magnus fortsätter med att berätta om första gången han kysste en tjej. Han gjorde det inte för att han ville, utan för att kompisen gjorde det. Det var bara självklart att killar skulle kyssa tjejer.

– Så fostras barn in i normen, heterosexualiteten, innan det finns något känslomässigt innehåll i den sexuella praktiken.

Vad är genus? En statlig utredning om förskolan säger att "Genus är den förväntan som finns på respektive kön i en rådande maktordning." Vi är alltså inte våra kön – vi blir det. Genus skapas genom socialt samspel mellan människor. I vardaglig praktik formar vi flickor och pojkar, kvinnor och män, utifrån förväntningarna på könen.

Magnus berättar om den 5-åriga pojken som fick en ny leksak.

Någon sa: ”Vilken fin docka!” Pojken svarade: ”Det här är ingen docka, det är action man!” Vid fem års ålder hade han lärt sig att dockor minsann inte var för pojkar.

Att vara ”pojkflicka” kan uppfattas som positivt, eftersom den manliga normen värderas högre än den kvinnliga. Att vara ”flickpojke” uppfattas av samma orsak som mer negativt. Då kan föräldrarna få höra ”Vad är det för fel på din son?” säger Peter.

Magnus och Peter tar upp fyra vanliga killnormer:

– **Ständig ansträngning.** Att alltid fundera på vad som är okej och inte okej att göra som kille. Att tvätta insidan av fönstren är en kvinnlig syssla, medan det kan vara en manlig syssla att tvätta utsidan. Men hur vet man?

– **Heterosexism.** Att använda förakt för kvinnor och hbt-personer för att rama in vad killar och män får göra.

– **Känslomässig begränsning.** Som kille är det okej att vara arg och ilsken. Att vara rädd, orolig och ledsen är inte lika okej.

– **Social retsamhet.** Ofta när killar bråkar med varandra betraktas det som ”våld som bara är roligt!” Killar måste förhålla sig till denna våldsamhet, oavsett hur jobbig den är.

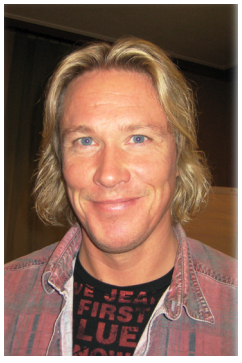
Maskulinitetens pris är våldsamt aggressivt beteende, brottslighet, mobbning och homofobi. Samt att män söker mindre hjälp när de är sjuka och kan hamna i ett sexuellt riskbeteende.

Magnus och Peter menar att samhället behöver ett strukturerat och långsiktigt arbete som förebygger mäns våld mot kvinnor, barn och varandra.

– I dag får kvinnor sjukvård medan män får fängelse. Det räcker inte för att stoppa mansvåldet, säger de.

Magnus Sjögren är psykolog på Psykologpartners i Linköping och Norrköping. Han har lång erfarenhet av jämställdhet, likabehandling och förändringsarbete.

Peter Söderström är sociolog i företaget Gender Equality Vision. Han arbetar inom kompetensområdet jämställdhet med fokus på mäns våld mot kvinnor och barn samt våldspreventiva insatser.

Mäns våld kopplat till maskulinitet och makt/vanmakt

Henning Mohaupt

Vem är den våldsamme mannen? Han är traumatiserad och har varit utsatt för våld och sviktande omsorg som barn. Kanske har han varit mobbad i skolan. Han styr sitt behov av inre kontroll genom att kontrollera omgivningen.

– Den våldsamme mannen är osäker, rädd och lätt att kränka. Han behöver kontroll eftersom han misstolkar både andras intentioner och handlingar och sina egna känslomässiga reaktioner, säger psykologen Henning Mohaupt som arbetar med terapi för våldsutövande män i Stavanger.

Män står för 95 procent av våldet i världen. Mansvåldet är alltså ett globalt samhällsproblem. Ju mer makt männen har i ett samhälle, desto mer våld förekommer i nära relationer.

Mohaupt talar om våldets maskulina paradox. Våldet markerar styrka och makt. Familjen har alltid varit den plats där rädda och otrygga män återupprättar sin värdighet. Men våld mot kvinnor och barn gör samtidigt män fega, ynkliga och svaga.

– Skammen hos en våldsam man blir outhärdlig. Han får ett stort behov att rättfärdiga sitt beteende, alltså att skylla på kvinnan.

Våldsamma män lider ofta av existentiell ångest. De är rädda att bli övergivna och att inte räcka till. Men män kan inte vara sårbara och osäkra, enligt den traditionella maskulinitetsnormen. Det som inte ska finnas i en kultur har man heller inget språk och rum för. Alltså lägger den våldsamma mannen skulden på kvinnan. Hon måste vara problemet, inte han.

– Negativa paranoida tankar hos mannen leder till att han demoniserar kvinnan, vilket väcker hans ilska och utlöser våldet, säger Mohaupt.

Det kan vara att kvinnan kommer fem minuter för sent hem. Mannen tänker att kvinnan inte orkar med honom och att alla kvinnor vill kontrollera män. Det gör mannen arg: ”Hon ska minsann inte styra mig”. Mannens ilska skapar rädsla hos kvinnan. Han tolkar rädslan som att hon är nervös, som att hon har gjort något som rättfärdigar hans svartsjuka och kontrollbehov. Då smäller det.

Mohaupt säger att våldsamma män ser sig själva som de önskade att de handlade – och bortser från hur de faktiskt handlar. Ilska och aggression tillskrivs utanförliggande orsaker och egna goda intentioner framhävs. Så väcks den våldsamme mannens känsla av att vara orättfärdigt behandlad.

– Han känner sig orättvist behandlad av hela världen.

En våldsam man i terapi har berättat:

”De sa att de var rädda för mig hemma. Att de väntade på mig och gick som på nålar. Att de hoppades att jag inte skulle bli arg. Det är bara skitsnack, de kan inte vara rädda för mig, det är bara något de säger tänkte jag. Så säger de bara för at trycka ner mig.”

Terapin måste erkänna och utgå från den våldsamme mannens upplevelse, säger Mohaupt. Man måste inte acceptera hans världsbild, men man måste veta om den. Samtidigt måste terapin:

– Visa på våldets konsekvenser för familjen och parförhållandet.

– Visa på brister i mannens tolkningar av relationella situationer.

– Visa hur dessa brister gör att våldet eskalerar.

Fokus i behandlingen av våldsamma män måste alltså vara:

”Vad är dina handlingar och vad gör de med andra?”

Hur påverkar manliga normer en våldsman? Mohaupt påpekar att normer inte räcker för att skapa en våldsman. Han måste även ha blivit kränkt och utsatt för kärlekslöshet. Men maskulinitetsnormen legitimerar våld – och gör det svårare att komma ut ur våldet. För när har en man lov att gråta, vara osäker och visa sig svag?

– En klassisk filmbild är kvinnan som vilar på den starke mannens bröst. Hur ofta får vi se att det är tvärtom? undrar Mohaupt.

I maskulinitetsnormen vilar en stor portion vanmakt. Problem ska lösas, inte förstås. Problem löses genom handling. Och bara synliga resultat räknas – inte tankar, känslor och intentioner. Många män säger frustrerat: ”Hon sätter ord på det som jag inte kan, hon pratar mycket bättre än jag.”

Det är lättare att förändra en pappa än en man, säger Mohaupt. Sextio procent av de våldsamma männen i terapi har vuxit upp med en våldsam fadersfigur.

– I terapin gäller det att bryta den onda cirkeln och förmå mannen att bli en god pappa.

En god pappa slutar att använda våld och tar ansvar för det våld han utövat. Han visar trygghet, förutsägbarhet och omtanke istället för våldsamhet. Och sist men inte minst: En god pappa stöttar mamman.

Henning Mohaupt är verksam vid norska Alternativ Till Våld (ATV). Det är ett behandlings- och kompetenscenter mot våld i nära relationer. ATV öppnade sitt första center för terapeutisk hjälp 1987. Mohaupt arbetar även med ett större forskningsprojekt om våldsutövande män som fäder. Du når honom på henning.mohaupt@atv-stiftelsen.no.

Presentation av Machofabriken

Therese Bladh

Hur får man skolelever och andra unga att prata om manlighetsnormen? Nu finns Machofabriken, ett pedagogiskt material med 17 kortfilmer och tillhörande metodmaterial för arbete i grupp inom skola och organisationer.

– Machofabriken är anpassat till läroplanen, för att kunna inkluderas i skolans undervisning. Men det ska även kunna användas på fritidsgårdar och i andra sammanhang där unga möts, säger Therese Bladh från Amnesty som sitter i Machofabrikens styrgrupp.

Det övergripande syftet är att motverka våld – i synnerhet mäns våld mot kvinnor. Machofabriken ska dekonstruera normer för manlighet genom att få unga mellan 13 och 25 år att diskutera värderingar. Kortfilmerna tar upp ämnen som våldtäkt och kontrollbehov.

I materialet används en låda. Lådan, som symboliserar den snäva normen för manlighet, återkommer i både filmer och övningar. Arbetsövningarna är grundstenen i materialet. Det kan röra sig om associationsövningar, dramaövningar, individuella tankeövningar eller grupparbeten.

Machofabriken bygger på beprövad pedagogik och har pilottestats i 18 verksamheter under hösten 2009 och våren 2010.

– Feedbacken har varit mycket positiv. Filmerna har väckt diskussion och starka känslor. En viss förändring kan ses hos deltagarna, säger Therese Bladh.

Metodmaterialet Machofabriken lanseras i februari 2011. Den som vill veta mer kan kontakta projektledaren Lisa Malmberg på telefon 0736-48 31 08 eller mejl lisa.malmberg@mfj.se.

Machofabriken är ett treårigt projekt som drivs av Män för jämställdhet, ROKS (Riksorganisationen för kvinnojourer i Sverige) och SKR (Sveriges kvinno- och tjejjourers riksförbund) i samarbete med Amnesty. Projektet finansieras av Allmänna Arvsfonden.

Pojkars och unga mäns dubbla roll i hederskontexten

Devin Rexvid

Hedersrelaterade normer och traditioner praktiseras i dagens Sverige.

– Vi måste våga prata om det, i synnerhet för att kunna förbättra flickors och kvinnors levnadsvillkor. Men också för att kunna stödja pojkar och män utifrån deras dubbla roller som både offer och förövare, säger socionomen Devin Rexvid.

I sin yrkesutövning möter han flickor och pojkar, unga kvinnor och män, som lever under hedersrelaterade villkor.

Att prata om skillnader mellan hederskulturellt våld och annat våld i nära relationer är känsligt. De finns de som menar att diskussionen om hedersvåld leder till kulturalisering av sociala problem, vilket förstärker fördomar och intolerans, som i sin tur kan leda till diskriminering och rasism.

– Men sociala kategoriseringar, som kön, klass, religion och etnicitet, är nödvändiga för att kunna analysera ett samhälle. Kategoriseringens syfte är att kunna förbättra situationen för alla inblandade parter, säger Rexvid.

I hedersrelaterade kontexter är hedern avgörande för maskuliniteten. Hedern bestämmer rangordningen mellan männen. Kvinnlig kyskhet och ärbarhet är den mest väsentliga komponenten i en mans heder. En respektabel man har inte bara uppnått en viss grad av ekonomisk makt. Han kontrollerar även sin hustrus, dotters och systers sexuella uppförande.

– Skam är en kvinnlig egenskap. En kvinna som har ”skam i kroppen” skänker sina närstående män heder och ära, medan en ”skamlös” kvinna störtar sin familj och släkt i vanära, säger Rexvid.

Könsrollerna i hederskontexten innebär att flickor och kvinnor inte får ha sex före äktenskapet. Då bestraffas de och utsätts för trakasserier. Pojkar och män får däremot ha sex före äktenskapet, men de måste gifta sig med en oskuld.

Drygt 2000 niondeklassare i Stockholm deltog i en enkätundersökning om hedersförtryck 2008. Elva procent av flickorna var tvungna att vara oskulder när de gifte sig, fick inte ha pojkvän, fick inte bestämma vem de skulle leva med och fick inte delta i vissa skolaktiviteter eller bestämma över sin egen fritid. Sju procent av flickorna hade dessutom varit med om kontroll, kränkande behandling, hot och/eller våld.

Även pojkar drabbas av hedersförtryck, visade undersökningen. Fyra procent av pojkarna var tvungna att vänta med sex till de gifte sig, fick inte ha flickvän, fick inte umgås med jämnåriga flickor och fick inte själva bestämma vem de skulle gifta sig med. Tre procent av pojkarna hade dessutom varit med om hot och våld i ett hedersrelaterat sammanhang.

Vid sidan om enkätundersökningen studerade forskarna ärenden där socialtjänsten bedömt att unga varit aktuella för LVU (lagen om vård av unga) på grund av brister i hemmiljön.

Vid sidan om enkätundersökningen studerade forskarna ärenden där socialtjänsten bedömt att unga varit aktuella för LVU (lagen om vård av unga) på grund av brister i hemmiljön.

Studien visar att hälften av de flickor som varit aktuella för ett omhändertagande, 9 av 17, hade utsatts för hedersrelaterade restriktioner och bestraffningar. Av 11 pojkar hade en utsatts för hedersrelaterat kontroll och våld. En pojke hade tvingats att misshandla och kontrollera sin mor.

– Pojkarna har begränsat handlingsutrymme att göra motstånd mot hedersförtryck. Föräldrarna missbrukar sitt inflytande över sönerna och utnyttjar deras beroendeställning för att få dem att bestraffa sina systrar och kusiner, säger Rexvid.

Typiskt för pojkars utsatthet i hederskontexter är att nästan ingen utsätts för fysiskt våld. De utsätts istället för psykisk misshandel i form av påtryckningar och ”hjärntvätt”. Ibland riskerar pojkar som inte lyder att bli ivägskickade till föräldrarnas hemland.

Det finns tre olika grupper av pojkar i hedersrelaterade sammanhang: Pojkar som kontrollerar och bestraffar sin syster eller kusin, pojkar som kontrollerar och bestraffar sin moder, och pojkar som själva är utsatta för kontroll och bestraffningar.

Ungdomar i hederskategorin går oftare i kommunala skolor i socioekonomiskt segregerade områden. De har oftare lågutbildade föräldrar, utländsk bakgrund och religiösa föräldrar.

– Skola, socialtjänst och polis är tre viktiga instanser för att stoppa hedersrelaterat förtryck, säger Rexvid.

Skolan ser att eleven har koncentrationssvårigheter och konflikter med syskon eller kompisar. Därför utreder skolan vad som är fel med eleven och sätter in individuell hjälp. Men vad händer om pappan avbryter insatserna? Ser skolan kontrollen och misshandeln, anmäler skolan ärendet vidare till socialtjänst och polis?

Socialtjänsten möter mammor och flickor som är rädda, vilsna, traumatiserade och ofta ljuger om sina hemförhållanden. Socialtjänsten har tillgång till tidigare utredningar, men upptäcks hedersrelaterade mönster? Kollar socialtjänsten med polisen om pappan och sönerna är kända för våld och kriminalitet? Polisanmäler socialtjänsten övergrepp?

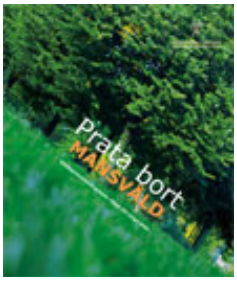
Polisen bevakar och försöker få bevis mot männen. Men ser polisen männens hot och våld mot familjemedlemmar? Har polisen kontakt med skola och socialtjänst?

– Killars dubbla roller i hederskontexter, som både förövare och offer, blir till en dubbel utsatthet. Killarna utsätts för repressalier av antingen samhället eller familjen, påpekar Devin Rexvid.

Devin Rexvid är socionom. Vid Socialhögskolan i Stockholm har han forskat om hedersrelaterat förtryck ur ett ungdomsperspektiv.

Prata bort mansvåld: En studie om våldspreventivt arbete riktat till unga män

Mansvåld brukar kallas lägenhetsbråk och gatuvåld. Men det är inte lägenheter eller gator som slåss. Det är män som gör det. Och det är dags att kalla saker vid dess rätta namn. Det säger psykologen Magnus Sjögren och sociologen Peter Söderström.

Skriften ”Prata bort mansvåld” är en nationell inventering av våldsprevention riktad till unga män utifrån ett genus- och normkritiskt perspektiv. Inventeringen skedde under hösten 2009 och våren 2010. Lena Berg, Magnus Sjögren och Peter Söderström identifierade 49 verksamheter och intervjuade åtta av dem. De var:

- **Allan.** Rädda Barnens ungdomsförbunds killgrupper. De använder samtalsgrupper i sitt preventiva arbete.
- **Amphi produktion.** Arbetar uttalat med unga män och våldsprevention i utbildningssyfte.
- **Friends.** Arbetar för en trygg skolmiljö genom att belysa trakasserier och kränkningar.
- **Länsstyrelsen Östergötland.** Arbetar för att förebygga hedersrelaterat våld.
- **Män för jämställdhet.** Arbetar opinionsbildande samt utvecklar metoder för att arbeta våldspreventivt via nätet.
- **RFSU, Riksförbundet för sexuell upplysning.** Arbetar med verksamheter för killgrupper med fokus på sexuella rättigheter.
- **Sharaf hjältar.** Arbetar med att förebygga hedersrelaterat våld.
- **Utväg i Skaraborg.** Arbetar med skolor inom ramen för regional samverkan mellan myndigheter i syfte att våld inte ska utövas.

Verksamheternas arbetssätt skiljer sig åt när det gäller bland annat metoder och arbetssätt, individ- eller strukturfokus och ekonomiska förutsättningar. Gemensamt för samtliga verksamheter är att de har ett genusperspektiv i sitt arbete. Alla poängterar att våldet är genuskodat.

Världshälsoorganisationen WHO har granskat olika former av preventionsprogram mot våld. De skilde mellan:

- **Genusneutrala program**, som varken förstärker eller ifrågasätter könsroller.
- **Genusmedvetna program,** som ser kvinnors och mäns specifika behov och verkligheter baserade på att könsroller är sociala konstruktioner.
- **Genusförändrande program**, där tillvägagångssättet försöker förändra könsroller och möjliggöra mer jämställda relationer mellan kvinnor och män.

WHO:s granskning visade att genusförändrande program, som förändrar föreställningar om kön, är mer effektiva.

”Prata bort mansvåld” identifierar fyra frågor som behöver diskuteras vidare när det gäller våldsprevention riktad till unga män:

– Ska vi tala explicit om våld?
– Ska vi sätta fokus på genusordningen?
– Ska vi arbeta i könsblandade grupper?
– Ska vi samverka på flera nivåer samtidigt?

Utifrån inventeringen av verksamheterna drar rapportförfattarna slutsatsen att våldspreventivt arbete behöver:

– Ett genusförändrande och normkritiskt perspektiv.
– Tillämpbar forskning om hur unga skapar mening kring och förhåller sig till våld.
– Strategier för spridning och genomförande av våldspreventivt arbete.
– Ekonomiska resurser och stöd för att utvärdera.
– Mätverktyg för att underlätta för- och eftertester av våldspreventivt arbete.
- Prioritering av samtalsrum för killar och unga män där fokus är våld.
- Interventioner på olika nivåer samtidigt för att nå varaktigt resultat.
- En sammanhållen förståelse av våld män emellan och mäns våld mot kvinnor och barn.
- En myndighet med uppdrag att ansvara för och utvärdera det våldspreventiva arbetet i Sverige.
- Kombineras med verksamma metoder som vilar på vetenskaplig grund.

Peter och Magnus bad deltagarna på konferensen att reflektera över två frågor:

- Vad anser du är viktigast när det gäller att förebygga våld?
- Vad kan eller vill du gå hem och göra?

Efter en stunds diskussion kom följande förslag:

VIKTIGAST:
- Kunskap
- Positiva manliga förebilder
- Prata i vardagen
- Se människan
- Jobba i befintliga strukturer som skola, idrottsrörelsen och fackföreningar. Inte i projekt.
- Genusperspektiv i föräldrastödsprogram
- Tjata tjata tjata
- Våga bryta normer
- Byta fokus från offer till förövare
- Tydliga politiska mål och tydliga delmål
- Mätningar och statistik: Hur lyckas vi?

VILL/KAN GÖRA:
- Krama min son istället för att ge honom en fet smäll på axeln. Ge honom en tyllkjol istället för en leksaksbössa.
- Tänk på att våld är en möjlig förklaring, våga fråga!
- Sticka hål på stereotyper om kön.
- Gräv där du står, se inte bara ”de andras” våld.

Några avslutande reflektioner:
Vad tar vi med oss från konferensen?

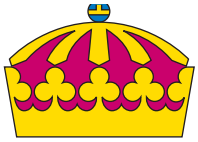
Peter Persson, vuxenpsykiatrin på Sunderby Sjukhus:
”Jag tar med mig nya insikter om hur jag ska vara med mina barn. Sedan hoppas jag att aktiva insatser gör att det hedersrelaterade våldet självdör och växer bort.”

Hans Hansson, Mansmottagningen Piteå:
”Jag tar med mig ökad kunskap. Jag visste betydligt mindre än jag trodde, särskilt om hedersrelaterat våld. Det finns hopp! Många olika verktyg och sätt att arbeta mot mansvåld.”

Tanya Jendersen, projektledare för NLL Jämt:
”Jag tar med mig hur viktigt det är att fånga upp mäns depressioner. Här finns ett systemfel inom sjukvården. Får man vara deprimerad och man?”

Ingri Vestin, Brottsofferjouren Luleå:
”Jag tar med mig kunskap, värme och en tillåtande atmosfär. Pusselbitar som fallit på plats. Inte bara vad kan vi göra, utan även vad ska vi göra?”

Länsstyrelserna

Norrbotten
Östergötland

www.lansstyrelsen.se